

Vår referens: Dnr 22-10152

Konsekvensutredning

Post- och telestyrelsens (PTS) förslag till föreskrifter om utdelning av post och allmänna råd vid tillhandahållande av samhällsomfattande posttjänst

PTS avser att med stöd av postlagen (2010:1045) besluta om föreskrifter om utdelning av postförsändelser och allmänna råd vid tillhandahållandet av samhällsomfattande posttjänst.

PTS redovisar härmed sin konsekvensutredning enligt förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

Bilaga 1 Förslag till föreskrifter och allmänna råd.

Innehållsförteckning

Konsekvensutredning.....	1
Post- och telestyrelsens (PTS) förslag till föreskrifter om utdelning av post och allmänna råd vid tillhandahållande av samhällsomfattande posttjänst	1
1 Inledning.....	4
2 Problemformulering och syften.....	6
2.1 Problemformulering	6
2.2 Syften	8
3 Alternativa lösningar och effekter om ny reglering inte kommer till stånd	9
3.1 Alternativ till föreskrifter	9
3.2 Jämförelse av konsekvenserna för de övervägda alternativen.....	9
3.3 Effekter om någon reglering inte kommer till stånd	9
4 Rättsliga förutsättningar.....	11
4.1 Bemyndigande som PTS beslutanderätt grundar sig på	11
4.2 Berörda av föreskrifterna	11
4.3 Överensstämmelse med de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen (EU)	11
4.4 Tidpunkt för ikraftträdande och speciella informationsinsatser	12
4.5 Underrättelser	12
5 Konsekvenser	13

5.1	Plats för postanordning inom 200 meter från adressplats	13
5.2	Informations- och samrådsskyldighet.....	16
5.3	Hinder för utdelning	17
5.4	Effekter av betydelse för företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt.....	17
5.5	Konsekvenser för ägare av postanordning	18
5.6	Postmottagare med särskilda behov	19
5.7	Effekter för kommuner eller regioner	20
6	Särskilt om konsekvenser för olika typer av bebyggelse.....	21
6.1	Allmänt.....	21
6.2	Flerbostadshus.....	21
6.3	Radhusområden	22
6.4	Småhus.....	23
6.5	Nyproduktion.....	23
6.6	Lokal/Verksamhetsställe	24
6.7	Befintliga avstånd över 200 meter	25
7	Ekonomiska konsekvenser.....	27
7.1	Värdet av att ny plats för postanordning kan anvisas upp till högst 200 meter från postmottagarens adressplats.....	27
7.2	Ekonomiska konsekvenser av att anvisning av ny plats för postanordning begränsas till högst 200 meter från postmottagarens adressplats	28
7.3	Övriga ekonomiska konsekvenser för tillhandahållaren och sammantagen effekt.....	29
7.4	Ekonomiska konsekvenser för övriga intressenter	29
8	Övrigt	31
8.1	Kontakt	31
9	Bilagor.....	31
9.1	PTS förslag till föreskrifter och allmänna råd till föreskrifter och allmänna råd vid tillhandahållande av samhällsomfattande posttjänst	31

1 Inledning

Enligt 1 kap. 2 § postlagen ska det finnas en samhällsomfattande posttjänst, dvs. en posttjänst som finns i hela landet, som är av god kvalitet och som innebär att alla användare kan ta emot postförsändelser och till rimliga priser avlämna sådana försändelser för befordran. Med postförsändelser avses adresserade försändelser som väger högst 20 kg och som överlämnas i den slutliga form i vilken de ska transporteras av en tillhandahållare av posttjänster. Den samhällsomfattande posttjänsten avser således både brev och paket.

PTS utser med stöd av 2 kap. 4 § postlagen en eller flera tillhandahållare av hela eller delar av den samhällsomfattande posttjänsten. För närvarande tillhandahålls den samhällsomfattande posttjänsten av Postnord Group AB (Postnord).¹ Tjänsten är självfinansierad. Någon ersättning från staten lämnas inte för tillhandahållandet av tjänsten.²

Tillhandahållaren kan löpande behöva genomföra förändringar i utdelningsverksamheten för att den samhällsomfattande posttjänsten fortsättningsvis ska vara ekonomiskt hållbar och svara mot samhällets behov. Postmarknaden förändras i allt snabbare takt för att möta användarnas³ ändrade och nya behov av olika typer av posttjänster. Antalet skickade brev-försändelser med skriftliga meddelanden i Sverige minskar kraftigt samtidigt som användningen av digitala kommunikationssätt ökar.⁴ Privatpersoner och organisationer e-handlar i större omfattning och har allt högre förväntningar på leveranserna. Det handlar främst om önskemål att fler tyngre och större postförsändelser ska delas ut närmare hem och verksamhetsställen.

Denna utveckling leder till ökade krav på tillhandahållaren att kontinuerligt effektivisera sin utdelningsverksamhet och anpassa den till användarnas behov av posttjänster. Tillhandahållarens behov av att effektivisera den samhällsomfattande posttjänsten innebär en ökad risk för att de postmottagare som redan idag har långt till postservice drabbas av serviceförsämringar.

Regeringen har i motiven till 3 kap. 1 § andra stycket p. 2 postlagen uttryckt att det är en fördel om den samhällsomfattande posttjänstens krav på utdelning av postförsändelser kan klargöras på ett tydligt sätt. Det gäller inte bara för den som

---

¹ Se PTS beslut den 28 februari 2022 i ärende med dnr 21-12544.

² PTS upphandlar posttjänster för portofri befordran av blindskriftsförsändelser och särskild posttjänst för äldre och personer med funktionsnedsättning i glesbygd.

³ Enligt 1 kap. 2 § postlagen är en användare varje fysisk eller juridisk person som i egenskap av avsändare eller mottagare har nytta av att en posttjänst tillhandahålls.

⁴ [Svensk postmarknad 2022-PTS-ER-2022-16](#).

tillhandahåller tjänsten utan för postmottagare i allmänhet. Genom föreskrifter går det att skapa en mer långsiktig reglering som ger stabilitet över tid både när det gäller kraven på den som tillhandahåller tjänsten som kraven på vilken service som postmottagarna har att förvänta sig. Sådana föreskrifter möjliggör ett tydliggörande av hur långt den samhällsomfattande posttjänstens gränser sträcker sig och vilken lägsta servicenivå som ska upprätthållas. Genom föreskrifter får PTS ett tydligare mandat att övervaka på vilket sätt utdelning sker. Enligt regeringen öppnar föreskrifter om postutdelning även upp för att reglera mer grundläggande frågor i föreskrifter medan frågor där det behövs mer flexibilitet kan regleras i tillståndsvillkor.⁵

PTS delar regeringens uppfattning om att den samhällsomfattande posttjänstens krav på utdelning av postförsändelser behöver klargöras.

---

⁵ Prop. 2017/18:41 s. 13.

2 Problemformulering och syften

2.1 Problemformulering

Genom postdirektivet⁶ fastställs ett gemensamt europeiskt regelverk för postsektorn. Direktivets syfte är en väl fungerande postsektor i medlemsländerna med harmoniserande bestämmelser rörande bland annat samhällsomfattande posttjänster. Postdirektivet har genomförts i svensk rätt genom bestämmelser i postlagen och postförordningen (2010:1049). Av art. 3 i direktivet framgår vilka krav unionsrätten ställer på medlemsstaterna i fråga om samhällsomfattande posttjänst. Artikelns tredje punkt innehåller grundläggande bestämmelser om insamling och överlämning (utdelning) av post inom ramen för den samhällsomfattande posttjänsten. Art. 3.3 lyder enligt följande.

Medlemsstaterna ska vidta åtgärder för att säkerställa att den samhällsomfattande tjänsten garanteras minst fem arbetsdagar i veckan utom under omständigheter eller geografiska förhållanden som bedöms vara undantagsvis förekommande – och minst innebär

- en insamling,
- ett överlämnande vid varje fysisk eller juridisk persons bostad respektive lokaler eller, i undantagsfall, under villkor som den nationella tillsynsmyndigheten bestämmer, ett överlämnande vid lämpliga anläggningar.

Varken unionsrätten, postlagen eller postförordningen innehåller några bestämmelser som anger den närmare innebörden av att ett överlämnande ska ske vid varje fysisk eller juridisk persons bostad respektive lokaler. Det finns inte heller myndighetsföreskrifter utfärdade som reglerar frågan om utdelning av post inom den samhällsomfattande posttjänsten. PTS utfärdade 2008 allmänna råd om utdelning av post vid tillhandahållandet av den samhällsomfattande posttjänsten.⁷ Allmänna råd är generella rekommendationer och inte bindande för myndigheter eller enskilda. PTS allmänna råd om postutdelning innehåller inte någon närmare vägledning i frågan om var ett överlämnande ska ske. Vidare ger de inte heller vägledning i frågan om vad som utgör ett godtagbart avstånd mellan bostad eller lokal och den plats där posten ska delas ut. Det finns därför inte någon bindande och tydlig reglering i vår inhemska rättsordning om när tillhandahållaren av den samhällsomfattande posttjänsten kan anses ha fullgjort skyldigheten om utdelning i art. 3.3 postdirektivet.

Som nämnts i föregående avsnitt förändras marknaden till följd av användarnas ändrade behov av posttjänster. PTS gör bedömningen att förändringarna förväntas

---

⁶ Europaparlamentets och Rådets direktiv 97/67/EG av den 15 december 1997 om gemensamma regler för utvecklingen av gemenskapens inre marknad för posttjänster och för förbättring av kvaliteten på tjänsterna (postdirektivet). Direktivet har ändrats vid ett par tillfällen, senast genom direktiv 2008/6/EG.

⁷ Post- och telestyrelsens allmänna råd om utdelning av post vid tillhandahållandet av samhällsomfattande posttjänst (PTSFS 2008:6).

fortsätta och att de i allt högre grad kommer innebära att tillhandahållaren behöver ändra sitt sätt att bedriva postutdelning inom den samhällsomfattande posttjänsten. Förändringarna har hittills fått bl.a. följande konsekvenser.

- Postflödena utgörs i allt lägre grad av lätta och platta brev och i allt högre grad av större, tyngre eller skrymmande försändelser.
- Utdelning som tidigare kunde bedrivas till fots eller med cykel kräver nu olika typer av fordon till följd av de allt tyngre försändelserna.
- Brevbärarkontor behöver flyttas ut från bostadsområden för att kunna hantera ankommande transporter med tyngre trafik. Det leder till längre avstånd mellan brevbärarkontor och utdelningsslingor.
- Det blir allt tyngre att bära posten uppför trapporna i flerbostadshus för utdelning på våningsplan.
- Det är fler antal dagar än tidigare med stora volymer av större försändelser. Perioderna under vilka de stora volymerna påverkar postutdelningen blir allt längre.
- Många bostadsområden är inte anpassade för fordonstrafik. Utvecklingen går mot att fler bostadsområden blir bil- eller fordonsfria.

Mot bakgrund av utmaningarna som den samhällsomfattande posttjänsten står inför till följd av förändringarna på postmarknaden, behöver tillhandahållaren ha förutsättningar att anpassa utdelningsverksamheten så att den förblir ekonomiskt hållbar även på sikt. Servicenivån avseende utdelning inom den samhällsomfattande posttjänsten behöver även i framtiden svara mot samhällets behov.

Bestämmelserna i postlagen reglerar tillhandahållarens skyldigheter. Hänsyn behöver emellertid tas till andra lagar vid tillämpningen av det postala regelverket. En fastighetsägares egendom är tryggad genom att denne inte kan tvingas avstå sin egendom till det allmänna eller till någon enskild genom expropriation eller något annat sådant förfogande. Fastighetsägaren behöver inte heller tåla att det allmänna inskränker användningen av dennes mark eller byggnad utom när det krävs för att tillgodose angelägna allmänna intressen.⁸ Postlagen medger alltså inte att tillhandahållaren kan anvisa en plats för postanordning på en fastighet vars ägare motsätter sig en sådan användning av marken.

Förändringar som t.ex. innebär att en postanordning måste flyttas tar i många fall lång tid att genomföra och är resurskrävande. Detta är särskilt påtagligt i tätorter eftersom det där i större utsträckning än i glesbygd är svårare att hitta lämpliga platser för placering av postanordningar. Även för postmottagare innebär det problem att det saknas en tydlig reglering om postutdelning och att det är oklart vad som är ett

---

⁸ Jfr. 2 kap. 15 § första stycket regeringsformen.

godtagbart avstånd mellan bostaden eller lokalen och den plats där posten ska delas ut. Postmottagare riskerar att få orimligt långa avstånd till postanordningen där de kan hämta sin post.

Tillhandahållarens intäktsbortfall till följd av minskande volymer skriftliga meddelanden kompenseras inte helt genom att antalet större brevfrändelser ökar.⁹ Det finns därför en press på tillhandahållaren att effektivisera utdelningsverksamheten. Utdelningsverksamheten har en hög andel fasta kostnader såsom personal- och fordonskostnader. Kostnaden per postmottagare och frändelse är högst för utdelning i glest bebyggda områden. Tillhandahållaren har begränsade möjligheter att på effektiva sätt minska kostnader i dessa områden, samtidigt som det ibland är svårt för tillhandahållaren att genomföra nödvändiga förändringar i utdelningsverksamheten som bedrivs i tätorter. Enligt PTS bedömning finns det därför en risk att postmottagare i glesbygd riskerar att få sämre service i fråga om postutdelning än mottagare i tätort.

2.2 Syften

Föreslagna föreskrifter syftar till att trygga dagens servicenivå för de postmottagare som har längst till sin postanordning. Detta uppnås genom att fastställa en grundläggande servicenivå som tillhandahållaren har att förhålla sig till och som postmottagare kan förvänta sig i fråga om postutdelning. Syftet är vidare att möjliggöra att tillhandahållaren kan förändra sin utdelningsverksamhet för att den ska kunna anpassas efter samhällets och användarnas ändrade behov och därigenom förbli långsiktigt ekonomiskt hållbar. Detta uppnås genom att tydliggöra inom vilket avstånd från mottagarens adressplats tillhandahållaren får anvisa ny plats av postanordning samt tydliggöra att processen för detta ska ske i samråd med inblandade aktörer.

Genom föreskrifterna skapas förutsättningar för att uppnå en balans mellan postmottagares behov av närhet till postservice och tillhandahållarens behov av möjligheter till förändring av utdelningsverksamheten. Tillhandahållaren får genom att föreskrifterna är bindande tydligare förutsättningar att anpassa utdelningsverksamheten i tätort, där avstånden är korta och tillgången till övrig service¹⁰ är god. Föreskrifterna innebär att PTS skapar en långsiktigt stabil reglering och därmed en samhällsomfattande posttjänst som är socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbar.

---

⁹ Det vill säga intäkterna faller men merparten av kostnaden kvarstår.

¹⁰ Service i bred bemärkelse. Stabil mobiltäckning, tillgång till bredband, närhet till affärer och annan samhällsservice.

3 Alternativa lösningar och effekter om ny reglering inte kommer till stånd

3.1 Alternativ till föreskrifter

Ett alternativ till föreskrifter om utdelning av post är att frågan regleras i tillståndsvillkoren¹¹ för tillhandahållaren av den samhällsomfattande posttjänsten. Tillståndsvillkor är dock tidsbegränsade, normalt för ett eller två år i taget. Vidare gäller tillståndsvillkor för en specifik aktör. De föreslagna föreskrifterna gäller för den eller de som utses att tillhandahålla den samhällsomfattande posttjänsten. PTS gör mot denna bakgrund bedömningen att föreskrifter är ett mer ändamålsenligt sätt än att genom tillståndsvillkor skapa en långsiktig och hållbar reglering som tydligt anger den samhällsomfattande posttjänstens omfattning.

Ett annat alternativ till reglering genom föreskrifter är att PTS genom allmänna råd meddelar icke-bindande rekommendationer för utdelning av post inom den samhällsomfattande posttjänsten. I förarbetena till postlagen konstaterar regeringen att den nuvarande ordningen där utdelning av postförsändelser vägleds av PTS allmänna råd fungerar väl så länge det råder balans mellan användarnas grundläggande behov och den service som den som tillhandahåller den samhällsomfattande posttjänsten erbjuder. Regeringen konstaterar vidare att det i ett läge där utvecklingen lett till att det inte längre finns någon samsyn borde vara möjligt att på ett bindande sätt slå fast vad den samhällsomfattande posttjänsten innebär.¹² Enligt PTS medför den snabba förändringen på postmarknaden att det finns risk att det blir obalans över tid mellan användarnas grundläggande behov och den service som tillhandahållaren erbjuder. Risken för obalans är särskilt påtaglig utanför tätort. PTS gör därför bedömningen att de allmänna råd som idag utgör vägledning för utdelning av postförsändelser inte är tillräckligt tydliga i fråga om vad skyldigheten att tillhandahålla den samhällsomfattande posttjänsten innebär.

3.2 Jämförelse av konsekvenserna för de övervägda alternativen

Mot bakgrund av att de alternativa lösningarna har bedömts otillräckliga har PTS inte sett något behov av att ta fram en närmare jämförelse av konsekvenserna för de övervägda regleringsalternativen.

3.3 Effekter om någon reglering inte kommer till stånd

Samhällets digitalisering och förändrade behov av posttjänster kommer även fortsättningsvis att påverka postmarknaden och tillhandahållarens förutsättningar att bedriva en samhällsomfattande posttjänst som är ekonomiskt hållbar. Det sker

---

¹¹ PTS får förena tillstånd att bedriva postverksamhet med villkor enligt 2 kap. 4 § postlagen (tillståndsvillkor).

¹² Prop. 2017/18:41 s. 12.

oavsett om PTS utfärdar föreskrifter eller inte och innebär att postmottagare sannolikt även i framtiden kommer att behöva flytta eller på andra sätt förändra sina postanordningar.

Genom föreskrifterna regleras gränserna för hur långt avståndet mellan adressplats och postanordning kan komma att bli när förändringar genomförs. Begreppet adressplats pekar ut en specifik punkt, i regel entrén till byggnaden med bostaden eller verksamhet. Adressplatsen fastställs av respektive kommun och registerförs av Lantmäteriet i fastighetsregistret. Om föreskrifterna inte införs kommer det fortsatt att saknas en tydlighet kring hur långt avstånd en postmottagare kan få till sin postanordning. Detta kan på sikt få negativa konsekvenser i form av orimligt långa avstånd för postmottagare i såväl tätort som i glesbygd. Genom föreskrifterna säkerställer PTS en lägsta servicenivå och ett generellt maxavstånd i fråga om postutdelning.

Föreskrifterna innehåller även bestämmelser om hur tillhandahållaren ska agera om denne ser ett behov av att postanordningar flyttas till en ny plats. Det finns bland annat regler och allmänna råd om att tillhandahållaren ska ha en dialog med berörda postmottagare inför förändringar. Vidare innehåller föreskrifterna bestämmelser om när hinder för utdelning i postanordning föreligger. Utan denna tydligare reglering kan konsekvensen bli fler svårlösta konflikter mellan tillhandahållare och postmottagare.¹³ Konflikter främjar inte den anpassning till mottagarnas förändrade behov av postutdelning som tillhandahållaren behöver genomföra för att kunna bedriva en samhällsomfattande posttjänst som är ekonomiskt hållbar. Det finns därför en risk att postmottagarnas service försämras. Detta gäller särskilt för mottagarna utanför tätort.

Enligt PTS bedömning kommer föreskrifterna att medföra en långsiktig stabilitet och tydlighet i fråga om den samhällsomfattande posttjänstens krav på utdelning av postförsändelser. Utan någon sådan stabilitet och tydlighet kommer det vara svårt och resurskrävande för tillhandahållaren att anpassa sin utdelningsverksamhet till användarnas förändrade behov av posttjänster.

---

¹³ Eller fastighetsägare i de fall där det inte är den enskilde postmottagaren som själv äger och/eller förvaltar postanordningen, exempelvis i hyresfastigheter, bostadsrättsföreningar eller samfälligheter.

4 Rättsliga förutsättningar

4.1 Bemyndigande som PTS beslutanderätt grundar sig på

Enligt 3 kap. 1 § första stycket 1 postlagen ska den samhällsomfattande posttjänsten bland annat uppfylla kravet att det varje arbetsdag och minst fem dagar i veckan, utom under omständigheter eller geografiska förhållanden som tillståndsmyndigheten bedömer utgör skäl för undantag, ska göras minst en insamling och minst en utdelning av postförsändelser. Enligt 3 kap. 1 § andra stycket punkten 2 får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bland annat meddela föreskrifter om på vilket sätt kravet på utdelning av postförsändelser enligt första stycket punkten 1 samma paragraf ska fullgöras.

Genom 7 § postförordningen har regeringen bemyndigat PTS att meddela föreskrifter om på vilket sätt kravet enligt 3 kap. 1 första stycket 1 postlagen på utdelning av postförsändelser ska fullgöras.

4.2 Berörda av föreskrifterna

Den eller de postoperatörer som har utsetts att tillhandahålla den samhällsomfattande posttjänsten berörs av föreskrifterna. Idag är det Postnord som ensamt utsetts att tillhandahålla den samhällsomfattande tjänsten.¹⁴

Postnord är den enda postoperatören som i dagsläget bedriver en landsomfattande brevtudelnings i Sverige. Operatören har en marknadsandel på ca 75-80 procent räknat i antal utdelade brev. Under år 2021 omsatte Postnord Sverige ca 24,8 mdr kr med ett rörelseresultat på ca 2 mdr kr.¹⁵

Det finns även andra aktörer som levererar brev och paket i postanordning som indirekt kan komma att påverkas av föreskrifterna. Dessa aktörer delar ut försändelser i samma postanordningar som tillhandahållaren gör. Föreskrifterna kommer dock inte innebära några tillkommande skyldigheter för eller krav på dessa aktörer.

4.3 Överensstämmelse med de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen (EU)

Enligt artikel 3.1 postdirektivet ska medlemsstaterna säkerställa att användarna har tillgång till samhällsomfattande tjänster som inbegriper stadigvarande tillhandahållna posttjänster av fastställd kvalitet inom hela territoriet till rimliga priser för samtliga användare. Medlemsstaterna ska även vidta åtgärder för att säkerställa att den samhällsomfattande tjänsten garanteras minst fem arbetsdagar i veckan utom under omständigheter eller geografiska förhållanden som bedöms vara undantagsvis

¹⁴ Se PTS beslut den 28 februari 2022 i ärende med dnr 21-12544.

¹⁵ Svensk postmarknad 2022 PTS-ER-2022-16.

förekommande – och minst innebär en insamling och ett överlämnande vid varje fysisk eller juridisk persons bostad respektive lokaler eller, i undantagsfall, under villkor som den nationella tillsynsmyndigheten bestämmer, ett överlämnande vid lämpliga anläggningar.

Enligt PTS bedömning är de föreslagna föreskrifterna förenliga med gällande unionsrätt och postdirektivets krav på att utdelning ska ske vid varje juridisk persons bostad respektive lokaler.

4.4 Tidpunkt för ikraftträdande och speciella informationsinsatser

PTS bedömer att föreskrifterna kan träda ikraft den 1 april 2023 i samband med att nya tillståndsvillkor för tillhandahållaren börja gälla. PTS gör bedömningen att det finns ett behov av att ta fram information om de nya reglerna i samband med föreskrifternas ikraftträdande. Informationen behöver riktas till tillhandahållaren, postmottagare, fastighetsägare samt aktörer som indirekt påverkas av föreskrifterna. PTS avser att informera tillhandahållaren och vissa aktörer om detaljerna i föreskrifterna i samband med att föreskriftsförslaget remitteras. Myndigheten kommer vidare att uppdatera den information om reglerna som finns på PTS webbplats. Informationen på webbplatsen vänder sig till postmottagarna och övriga aktörer på postmarknaden.

4.5 Underrättelser

De föreslagna föreskrifterna innehåller bestämmelser som berör unionsrättsliga regler om tillhandahållande av samhällsomfattande posttjänst. Föreskrifterna berör även nationella bestämmelser om samhällsomfattande posttjänst. Mot bakgrund av att föreskrifterna ingår i unionsrättslig reglering som rör tillhandahållande av tjänster aktualiseras frågan om föreskrifterna ska anmälas i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden (tjänstedirektivet). Reglerna är emellertid endast av kompletterande och verkställande karaktär. De medför inte några nya krav på eller villkor för tillhandahållandet av samhällsomfattande posttjänst i Sverige. Enligt PTS bedömning innebär föreskrifterna inte några sådana krav som avses i artikel 15.7 och artikel 39.5 andra stycket i tjänstedirektivet som medför att det föreligger en anmälningsskyldighet till Kommerskollegium enligt 2 § förordning (2009:1078) om tjänster på den inre marknaden.

Enligt 6 § förordningen (1994:2029) om tekniska regler ska en myndighet som avser fatta beslut om en teknisk regel i god tid underrätta Kommerskollegium om det förslag som den har utarbetat. Enligt PTS bedömning utgör föreskrifterna inte några sådana tekniska regler. Någon underrättelse till Kommerskollegium behöver därför inte göras.

5 Konsekvenser

5.1 Plats för postanordning inom 200 meter från adressplats

I Sverige finns det totalt ca 5,3 miljoner postanordningar¹⁶ som varaktigt nyttjas av privatpersoner och företag. Av dessa finns ca 4,7 miljoner postanordningar inom tätort. Övriga ca 630 000 postanordningar finns utanför tätort. I tätort är medelavståndet mellan adressplats¹⁷ och postanordning ca 20 meter.¹⁸ Utanför tätort är medelavståndet mellan adressplats och postanordning ca 200 meter.

Tabellen nedan visar avstånd mellan adressplats och placering av postanordning. Uppgifterna avser år 2018 och är de senaste som PTS sammanställt. Avstånden är fördelade i olika avståndsklasser och uppdelade mellan inom och utanför tätort.

Avstånd utanför tätort			Avstånd inom tätort		
Avstånds-klasser	Antal postanor-dningar	Andel	Avstånds-klasser	Antal postanord-ningar	Andel
<100 m	389 000	61,8%	<100 m	4 576 000	98,2%
100-200 m	123 000	19,6%	100-200 m	60 000	1,3%
200-300 m	44 000	7,0%	200-300 m	13 000	0,3%
300-400 m	22 000	3,5%	300-400 m	5 000	0,1%
400-500 m	13 000	2,1%	400-500 m	2 000	0%
500-600 m	9 000	1,4%	500-600 m	1 000	0%
600-700 m	6 000	1,0%	600-700 m	536	0%
700-800 m	4 000	0,6%	700-800 m	368	0%
800-900 m	3 000	0,5%	800-900 m	239	0%
900-1 000 m	2 000	0,3%	900-1 000 m	151	0%
1 km-2 km	9 000	1,4%	1 km-2 km	365	0%
2 km-5 km	3 000	0,5%	2 km-5 km	86	0%
5 km-10 km	950	0,2%	5 km-10 km	6	0%
>10 km	518	0,1%	>10 km	20	0%
Totalt	629 000	100%	Totalt	4 659 000	100%

Tabell 1: Avstånd till postanordning¹⁹

¹⁶ Brevinkast, postfack i fastighetsbox, enskild postlåda, postlåda i lådsamling.

¹⁷ Begreppet adressplats pekar ut en specifik punkt i regel entrén till byggnaden med bostad eller verksamhet. Adressplatsen fastställs av respektive kommun och registerförs av Lantmäteriet i fastighetsregistret. Begreppet införs för att skapa en tydlig utgångspunkt för avståndsmätning, vilket är till nytta i det fall oenighet uppstår samt för PTS uppföljning och tillsynsverksamhet.

¹⁸ 99,5 procent av mottagarna har ett avstånd kortare än 200 meter till adressplatsen.

¹⁹ Utredningsunderlag, basår 2018.

Fördelningen av postanordningar per bebyggelse typ framgår av nedanstående tabell:

	I tätort	Utanför tätort
Byggnadstyp	Andel postanordningar	Andel postanordningar
Flerbostadshus	62%	3%
Småhus	33%	94%
Verksamhet	4%	2%
Ospecificerat	1%	1%

Tabell 2: Postanordningar per byggnadstyp²⁰

Av föreskrifternas 5 § framgår att tillhandahållaren får anvisa en plats för postanordning högst 200 meter från postmottagarens adressplats. Som går att utläsa av tabell 1 är ca 97 procent av postanordningarna placerade inom 200 meter från adressplatserna i dag. Avståndet 200 meter förekommer på olika sätt i PTS nu gällande allmänna råd om postutdelning som ett mått på relativ närhet. Vidare är grunden för SCB:s tätortsindelning att det finns en sammanhängande bebyggelse där det i huvudsak är högst 200 meter mellan byggnaderna. Enligt PTS bedömning är det möjligt att utifrån dagens förutsättningar hitta fungerande lösningar för placering av postanordning för i stort sett alla bebyggelse typer inom ett avstånd på 200 meter.

Föreskrifterna innebär inte ett krav på att befintliga postanordningar ska flyttas vare sig närmare eller längre bort från adressplats. Däremot införs en bortre gräns på 200 meter mellan adressplats och postanordning vid anvisning av plats för postanordning. Detta gäller som en huvudregel såväl inom som utanför tätort för det fall tillhandahållaren tar initiativ till att en förändring genomförs.

Genom att utdelning kan ske inom 200 meter upprätthålls en närhet till bostaden eller lokalen och därmed också en lägsta servicenivå.²¹ Samtidigt öppnar föreskrifterna upp för en effektivare och mer långsiktigt hållbar utdelning som bland annat möjliggör att fler stora försändelser kan delas ut direkt till postmottagaren i fastighetsboxar, lådsamlingar eller i andra typer av större postanordningar. Därutöver skapar föreskrifterna ytterligare möjligheter att hitta platser för postanordningarna i närheten av bostaden som är säkra från trafiksynpunkt.

²⁰ Baserat på Lantmäteriets byggnadsregister och SCB:s tätortsindelning. Notera att radhus inte finns som separat begrepp utan dessa ingår vanligtvis i kategorin småhus.

²¹ Av förarbetena till postlagen framgår det att föreskrifter om postutdelning inom den samhällsomfattande posttjänsten ska möjliggöra ett tydliggörande av den samhällsomfattande posttjänstens gränser och vilken lägsta servicenivå som ska upprätthållas (prop. 2017/18:41 s. 13).

I föreskrifterna anges i 6 § punkten 2 att tillhandahållaren får anvisa en plats för postanordning längre bort än 200 meter från postmottagarens adressplats om den nya placeringen inte överstiger det befintliga avståndet mellan postanordning och adressplats. Bestämmelsen berör de postmottagare som idag har längre än 200 meter till sin postanordning. Dessa postmottagare ska inte få en ny placering av postanordning som överstiger befintligt avstånd. Postanordningen får i dessa fall stå kvar på befintligt avstånd alternativt flyttas närmare mottagarens adressplats. Föreskrifterna hindrar emellertid inte att frivilliga överenskommelser träffas mellan tillhandahållaren och postmottagarna om ett längre avstånd.²²

Den största effekten av att föreskrifterna införs är att de ger en ökad tydlighet kring vilka förutsättningar som gäller vid genomförande av förändringar. Föreskrifterna förhindrar också att mottagare i områden där avståndet överstiger 200 meter mellan adressplats och postanordning får ett längre avstånd än vad de har idag. Föreskrifterna säkerställer därmed en rimlig grundläggande servicenivå i hela landet.

PTS bedömer att utdelning i postanordning inom 200 meter från adressplats inte innebär några negativa konsekvenser för tillhandahållaren. Föreskrifterna uppställer inga krav på att befintliga postanordningar ska flyttas närmare mottagarna. De ger också ett rimligt utrymme för tillhandahållaren att genomföra nödvändiga förändringar utifrån marknadens utveckling.

PTS har gjort en skälighetsbedömning mellan tillhandahållarens behov av möjligheter för att kunna förändra sin utdelningsverksamhet och postmottagarnas behov av utdelning av postförsändelser så nära hemmet som möjligt. Enligt PTS bedömning är ett avstånd om 200 meter mellan postmottagarens adressplats och postanordningen godtagbart för att tillgodose såväl mottagarnas som tillhandahållarens behov.

Genom att utdelning kan ske inom 200 meter från adressplats skapas förutsättningar för att utveckla samordnade lösningar mellan utdelning av brev och leveranser av paket. Det skapar också möjligheter för att fler typer av leveranslösningar kan komma att utvecklas då utdelning vid postanordning kan ske på ett smartare sätt.²³ Föreskrifterna reglerar däremot inte hur sådana lösningar ska se ut utan skapar bättre förutsättningar för en sådan utveckling.

---

²² Det kan t.ex. röra sig om en plats som ligger längs postmottagarens färdväg nära dennes arbetsplats eller som finns vid annan service som mottagaren regelbundet nyttjar.

²³ Idag finns exempelvis tekniska lösningar som konverterar mottagarens postanordning till en adresserbar servicepunkt för mottagning av paket. Med en ändamålsenlig placering kan fler logistikaktörers paketleveranser styras direkt till och avlämnas i mottagarens postanordning.

5.2 Informations- och samrådsskyldighet

Av PTS nu gällande allmänna råd om postutdelning framgår att alla förändringar i utdelningstjänsten förutsätter att tillhandahållaren i god tid upplyser postmottagarna och andra berörda parter om planerade förändringar. Råden lyfter också fram tillhandahållarens behov av att driva en effektiv, standardiserad verksamhet, och att tillhandahållaren därmed inte alltid kan ta hänsyn till fastighetsägares och postmottagares individuella önskemål om hur postförsändelser ska delas ut. Samtidigt utgår de nu gällande allmänna råden från en tanke om att det behöver göras en avvägning mellan alla intressen som kan förekomma innan en förändring genomförs i postutdelningen. Hänsyn behöver bland annat tas till lokala behov och förutsättningar genom att en social dimension beaktas i samband med de förändringar som tillhandahållaren avser att genomföra. Denna ordning gäller alltjämt. Av föreskrifternas 7 § framgår att syftet med samrådet är att tillhandahållaren, postmottagare, fastighetsägare och andra med befogat intresse när en samförstånds lösning av ny plats för postanordning.

PTS behöver emellertid säkerställa att tillhandahållaren genomför de förändringar i postutdelningen som behövs för att anpassa utdelningen till samhällets behov på ett ansvarsfullt sätt. Genom föreskrifterna införs därför bindande regler med krav på tillhandahållaren. Kraven är dels att informera postmottagare om ändringar som kan påverka utdelningen (11 §), dels att tillhandahållaren senast sex månader innan en ny plats för postanordning anvisas ska inleda samråd med postmottagare, fastighetsägare och andra med befogat intresse (7 §). Tillhandahållaren bör senast inom samrådstiden ha utrett att berörda parter har faktiska och rättsliga möjligheter att följa anvisningen (5 § andra stycket). Informations- och samrådsinsatserna ska dokumenteras (7 § tredje stycket och 11 § andra stycket). I allmänna råd tydliggörs också att tillhandahållaren bör redogöra för hur lämnade förslag och synpunkter beaktats (allmänna råd vid tillämpningen av 7 §).

Syftet med att införa regleringen är att skapa tydlighet och transparens i de förändringsprocesser som tillhandahållaren avser att genomföra. Syftet är även att skapa tydligare förutsättningar för en balanserad avvägning mellan olika intressen.

Genom kravet på samråd säkerställs att postmottagare, fastighetsägare och andra med befogat intresse får all relevant information och att deras synpunkter kan beaktas av tillhandahållaren.

Kraven på samråd och tillhörande dokumentation innebär en ökad administrativ börda för tillhandahållaren. Enligt PTS bedömning kompenseras den ökade bördan genom att det förtydligade regelverket leder till effektivare processer vid eventuella förändringar (se vidare i efterföljande avsnitt).

Kravet på dokumentation i samband med informations- och samrådsinsatser möjliggör också att PTS kan genomföra en effektiv tillsyn av dessa insatser.

5.3 Hinder för utdelning

Genom 10 § i föreskrifterna om att tillhandahållaren i vissa fall kan hänvisa mottagarna till att hämta brev och andra försändelser på ett expeditionsställe, skapas en ökad tydlighet för omfattningen av tillhandahållarens utdelningsskyldighet. Det skapar även en ökad tydlighet för berörda mottagare för vad som sker i det fall att utdelning i postanordning inte är möjlig. Idag saknas en sådan tydlighet vilket leder till osäkerhet för tillhandahållaren och berörda parter.

Av föreskrifternas 10 § framgår det att tillhandahållaren under vissa närmare angivna omständigheter får överlämna postförsändelser till ett expeditionsställe för utlämning. Det får ske om postförsändelsen ska kvitteras av postmottagaren, om försändelsen på grund av storlek eller annan omständighet inte kan lämnas i den aktuella postanordningen, eller om det föreligger varaktigt hinder för utdelning som tillhandahållaren inte råder över och någon överenskommelse om annan utdelning inte har nåtts mellan tillhandahållaren och postmottagaren.

Det är inte möjligt att i föreskrifterna precisera samtliga specifika fall när varaktigt hinder föreligger. PTS har istället mot bakgrund av myndighetens praxis på området angett exempel i allmänna råd på när varaktigt hinder föreligger. Föreskrifternas 10 § ska tillämpas efter en samlad bedömning av omständigheterna i varje enskilt fall. Bestämmelsen är inte avsedd som en utökad möjlighet från dagens ordning för tillhandahållaren att hänvisa mottagarna till att hämta brev och andra försändelser på ett expeditionsställe. Bestämmelsen syftar istället till att i föreskrifterna fastställa ordningen som gäller enligt dagens praxis. Av definitionen av begreppet i föreskrifternas 2 § första stycke framgår det att varaktigt hinder för utdelning är en omständighet som omfattar utdelning av alla postförsändelser och att utdelning inte kan ske i aktuell postanordning under en längre tid. Det innebär att om hindret endast påverkar utdelning av vissa försändelser ska övriga försändelser fortsatt delas ut i den aktuella postanordningen enligt huvudregeln i 3 §.

5.4 Effekter av betydelse för företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt

PTS gör bedömningen att föreslagna föreskrifter inte får någon negativ påverkan på dagens eller framtida konkurrensförhållanden. Effekten av reglerna som medger att tillhandahållaren kan genomföra förändringar och anvisa placering av postanordning påverkar andra postoperatörer som delar ut post likvärdigt. Reglerna är därför konkurrensneutrala. Idag sker en samverkan mellan postoperatörerna gällande utmaningar och hinder för utdelning. Föreslagna föreskrifter förändrar inget i nuvarande ordning. Genom att det införs en skyldighet att samråda med andra med

befogat intresse vid ny placering av postanordning tydliggörs att även andra postoperatörer vars utdelning påverkas ska involveras i dessa fall.

Föreskrifterna förändrar heller inte de eventuella för- och nackdelar som följer av att vara utsedd tillhandahållare av den samhällsomfattande posttjänsten.

Vid reglernas utformning har PTS beaktat frågan om särskilda hänsyn behöver tas till små företag. Föreskrifterna riktar sig enbart till tillhandahållaren av den samhällsomfattande posttjänsten vilket i dagsläget är Postnord. Det saknas därför anledning att ta särskilda hänsyn till små företag i de nu aktuella föreskrifterna.

5.5 Konsekvenser för ägare av postanordning

Som PTS nämnt ovan leder förändringar i behov och efterfrågan av olika typer av små och stora postförsändelser till ett starkt förändringstryck vad gäller val av lämplig postanordning. Tillhandahållaren behöver därför kontinuerligt se över placeringen av befintliga postanordningar och ha möjlighet att anvisa nya sådana platser för att anpassa postservicen efter mottagarnas behov av att få allt större försändelser utdelade närmare hemmet. Om tillhandahållaren anvisar en ny plats för postanordning får det konsekvenser för den som äger postanordningen. Det är vanligt att det inte är den enskilde postmottagaren som själv äger eller förvaltar postanordningen. Detta gäller till exempel i hyresfastigheter, bostadsrättsföreningar samt vissa samfälligheter. Det är rimligt att anta att en ökad tydlighet i regelverket avseende anvisningen av en ny plats för postanordning kommer att underlätta tillhandahållarens förändringsarbete. I vilken grad detta påverkar respektive ägare av postanordning beror till stor del på hur nuvarande förhållanden ser ut. I de fall befintlig postanordning enkelt kan flyttas till en ny placering har förändringen enbart en marginell påverkan. Om en ny anläggning måste införskaffas eller markarbeten krävs blir det en betydligt större påverkan.

PTS bedömer att denna konsekvens är en del av en nödvändig strukturanpassning som sker utifrån förändrade behov hos mottagare och avsändare. Det är emellertid viktigt att ägare av postanordning ges rimliga förutsättningar att kunna vidta åtgärder och föreslå alternativa lösningar vid ny placering av postanordning. Föreskrifterna innehåller därför en skyldighet för tillhandahållaren att vid ny placering av postanordning samråda med berörda parter, se ovan avsnitt 5.2.

PTS har övervägt att låta tillhandahållaren ta över ansvaret för postanordningar och placeringen av dessa. Detta alternativ har bedömts som olämpligt av flera skäl. Alternativet skulle vara en stor förändring mot dagens ordning som innebär att annan än tillhandahållaren äger och ansvarar för postanordningens utplacering och skötsel. Det skulle vidare finnas en risk för att konkurrensen på marknaden snedvrids vid en sådan ordning. Om tillhandahållaren skulle åläggas att helt eller delvis finansiera postanordningar samtidigt som bolagets konkurrenter kan nyttja anläggningarna får

tillhandahållaren en försämrad ställning i förhållande till sina konkurrenter. Motsatsvis skulle övriga aktörer kunna drabbas negativt om tillhandahållaren ges ökad kontroll över postanordningar och utformning av leveransplatser.

5.6 Postmottagare med särskilda behov

En reglering som möjliggör ett ökat avstånd upp till 200 meter mellan postmottagarens adressplats och postanordning kan få konsekvenser för personer som har svårt att ta sig till sin postanordning. Det behövs därför ett skydd för att dessa personer inte ska få någon serviceförsämring.

I PTS nu gällande regelverk finns olika lösningar för tjänster för mottagare med särskilda behov. I fråga om postmottagare i tätort finns det vägledning i PTS nu gällande allmänna råd om postutdelning. Personer som på grund av ålder (över 80 år) eller funktionsnedsättning inte kan ta sig till ordinarie avlämningsställe, kan enligt de allmänna råden kostnadsfritt få posten utdelad vid tomtgräns, vid boningshuset eller i anslutning till bostaden. Beträffande postmottagare i glesbygd åläggs tillhandahållaren idag genom tillståndsvillkor att erbjuda en särskild posttjänst för personer som bor utanför tätort och som saknar möjlighet att ta sig till utdelningsställe. PTS upphandlar med jämna mellanrum denna tjänst för mottagare med särskilda behov i glesbygd.²⁴

PTS gör bedömningen att regleringen som rör utdelning till postmottagare med särskilda behov i och utanför tätort bör vara samlad. Eftersom PTS upphandlar tjänsten särskild posttjänst för personer som bor utanför tätort och som saknar möjlighet att ta sig till utdelningsställe bör denna reglering vara av mer kortsiktig karaktär. Enligt 2 kap. 4 § punkten 4 postlagen får tillstånd att bedriva postverksamhet förenas med villkor om skyldighet för tillståndshavare att i verksamheten ta hänsyn till de behov personer med funktionsnedsättning kan ha av särskilda posttjänster. PTS gör mot denna bakgrund bedömningen att utdelning till samtliga postmottagare med särskilda behov, oavsett om de är bosatta i eller utanför tätort, fortsättningsvis ska regleras i tillhandahållarens tillståndsvillkor. Föreskrifterna innehåller därmed inte några sådana bestämmelser. Beträffande tjänsten särskild posttjänst för personer som bor utanför tätort och som saknar möjlighet att ta sig till utdelningsställe så är det PTS avsikt att den ska upphandlas även fortsättningsvis.

Dagens allmänna råd innehåller även rekommendationer avseende värdeförmedling i de fall mottagare saknar serviceställe inom rimligt avstånd. Dessa frågor bör enligt PTS bedömning regleras genom tillståndsvillkor för tillhandahållaren.

---

²⁴ Se PTS beslut den 18 februari 2022 om tillståndsvillkor för Postnord Group AB, dnr 21-12544.

5.7 Effekter för kommuner eller regioner

PTS gör bedömningen att föreskrifterna inte kommer att få sådana effekter för kommuner eller regioner att övervägande ska göras enligt 14 kap. 3 § regeringsformen.

6 Särskilt om konsekvenser för olika typer av bebyggelse

6.1 Allmänt

Sedan flera år tillbaka pågår en förändring beträffande postutdelning i flerbostadshus och i radhusområden. Det blir alltmer vanligt att utdelning sker i fastighetsbox eller lådsamling istället för i brevinkast eller postlåda vid dörren. Föreskrifterna fastställer att utdelning vid bostad kan fullgöras inom ett avstånd på högst 200 meter från adressplatsen i samband med förändrad placering av postanordning. På så sätt möjliggörs att utdelning till postmottagare som bor i flerfamiljshus kan ske på fler platser än vad som varit fallet tidigare. Beroende på vilken slags postanordning som kommer i fråga kommer postutdelning till ett flerfamiljshus kunna ske antingen i fastigheten eller i närheten av densamma.

Kraven på samråd samt regler för när postmottagare kan hänvisas till ett expeditjonsställe skapar incitament för tillhandahållaren att prioritera sina insatser till områden där behovet av att hitta nya lösningar i fråga om postutdelning är som störst.

6.2 Flerbostadshus

Utdelning i flerbostadshus sker idag i många fall genom brevinkast i lägenhetsdörren. Postmottagarnas ändrade behov av att kunna ta emot större försändelser i nära anslutning till bostaden innebär att andra typer av postanordningar kommer att behövas. I flerbostadshus är det vanligt att utdelning sker i fastighetsbox vid entrén istället för vid lägenhetsdörrarna. För en absolut majoritet av alla flerbostadshus finns den optimala utdelningsplatsen ur tillhandahållaren perspektiv i eller inom ett fåtal meter från entrén. I tätare stadsbebyggelse finns det dessutom rent fysiska begränsningar för att avstånden skulle kunna öka för mottagarna. Tillgång till mark är begränsad och antalet mottagare blir snabbt för många för att samla i en anläggning. Ett längre avstånd än en placering av postanordning i direkt anslutning till byggnadens entré är därmed sällan möjlig. Det bidrar i flertalet fall heller inte till en ökad effektivitet i postutdelningen.

För flerbostadshus där entrén ligger innanför någon form trafik hinder eller som på annat sätt inte går att nå för de fordon som är nödvändiga för utdelningen är situationen annorlunda. I dessa fall kan det vara mer ändamålsenligt att postanordningen placeras på ett något längre avstånd inom högst 200 meter från adressplatsen.

Föreskrifterna kommer enligt PTS bedömning att endast få en marginell påverkan på hur det genomsnittliga avståndet mellan adressplats och postanordning kommer att utveckla sig över tid för postmottagare i flerbostadshus.

Idag finns det drygt 1,2 miljoner lägenheter (av totalt 2,7 miljoner lägenheter) som har brevinkast i dörr. Ungefär 48 000 lägenheter byter från brevinkast i dörr till fastighetsbox varje år. Det innebär att det med nuvarande takt kommer att ta fram till år 2047 innan samtliga brevinkast i dörr bytts ut och utdelningen fullt ut övergått till att ske i mer ändamålsenliga anordningar. Av dessa 1,2 miljoner lägenheter bedömer tillhandahållaren Postnord att ca hälften (600 000) av olika skäl är i behov av omedelbara åtgärder för att postutdelningen ska fungera på ett bra sätt.

Föreskrifterna skapar förutsättningar för en utdelningsverksamhet som är hållbar över tid. Den ökade tydligheten för hur förändringar får genomföras kommer att underlätta de förändringsprocesser som idag är tröga och i vissa fall konfliktfyllda. PTS avsikt är att föreskrifterna ska bidra till att förändringar kan genomföras i samförstånd.

6.3 Radhusområden

Postmottagarnas ändrade behov av att kunna ta emot större försändelser i nära anslutning till bostaden kräver andra typer av postanordningar i radhusområden. När allt större försändelser ska delas ut behöver utdelning ske med hjälp av fordon som inte kan köra på vägar som inte tillåter biltrafik. Mottagarna behöver därför hitta nya platser som fungerar ur ett leveransperspektiv och som är säkra från trafiksynpunkt. Genom att föreskrifterna möjliggör utdelning på ett avstånd upp till 200 meter från adressplats skapas förutsättningar för att hitta lämpliga platser för postanordningar anpassade efter mottagarnas och tillhandahållarens behov inom eller i anslutning till radhusområden. Avståndet möjliggör placeringar av postanordningar som fungerar för såväl mottagare som tillhandahållare. Även om regelverket medger ett avstånd mellan adressplats och postanordning på upp till 200 meter bör lämpliga platser kunna hittas på väsentligt kortare avstånd.

Inom ramen för denna konsekvensutredning har tillhandahållaren Postnord ombetts att beräkna vilka avstånd som i normalfallet uppkommer efter det att förändringar genomförts i radhusområden. Med bas i olika fall som hanterats inom Postnords interna råd för utdelningsfrågor samt några simuleringar för att täcka in olika typområden visar beräkningarna att postmottagarna i radhusområden i genomsnitt får mellan 55–65 meter till postanordningen. De mottagare som får allra längst avstånd får mellan 145–150 meter. I samtliga fall (verkliga och simulerade) har lådsamlingarna placerats vid garagebyggnader, parkeringsplatser, platser för områdets återvinning/avfallshantering eller i anslutning till infarter till området. Detta är platser där de boende normalt sett rör sig och på mark som vanligtvis ägs inom samfälligheten.

I ett fåtal områden kan dock ett avstånd på upp till 200 meter för enstaka mottagare bli nödvändigt för att hitta en fungerande plats för postanordningarna. PTS bedömer dock att praktiska förutsättningar för placering av lådsamlingar kommer att sätta naturliga gränser som gör att avstånden blir betydligt kortare.

Det totala antalet postanordningar med placering som behöver anpassas för att fungera ur ett leveransperspektiv och vara säkra ur trafiksynpunkt uppgår till ca 250 000 enligt uppgift från Postnord. Under år 2021–2022 uppskattar Postnord att ca 15 000 postanordningar per år kommer att anpassas. Det innebär att ca 220 000 postanordningar återstår när föreskrifterna träder ikraft år 2023.

6.4 Småhus

För närvarande pågår inget systematiskt förändringsarbete i småhusområden med villor eller kedjehus. Områdena är oftast anpassade efter fordonstrafik vilket möjliggör utdelning av större försändelser.

Det finns emellertid ett behov av att effektivisera utdelningen i vissa delar av villa- och kedjehusområden för att minska fordonstrafiken. Detta kan exempelvis ske genom att på vissa gator placera postlådor på den ena sidan av vägen i mindre lådsamlingar om 2–4 postanordningar. Tillhandahållaren behöver i så fall enbart köra sträckan i en riktning. Det kan även finnas behov av att på vissa sidovägar med begränsad framkomlighet placera lådsamlingar i anslutning till infarten.

PTS bedömer att ett införande av föreslagna föreskrifter kommer att ha en viss, men begränsad påverkan på förändringstakt och genomsnittliga avstånd mellan adressplats och postanläggning i småhusområden. Nyttan för tillhandahållaren med att etablera platser för postanordningar på upp till 200 meter från mottagarnas adressplats är begränsad i denna typ av områden, i synnerhet sett i förhållande till den insats som krävs. Det mest sannolika är att ny plats för postanordning anvisas av tillhandahållaren där det finns ett uppenbart behov av att genomföra en förändring. I dessa fall föreligger det någon form av direkt hinder som efter anvisning resulterar i marginellt längre avstånd för berörda postmottagare.

På sikt går det dock inte att utesluta att det i småhusområden kommer att finnas ett större behov av att styra utdelning av postförsändelser mot samlade leveransplatser där även större paket kan avlämnas på ett effektivt sätt i respektive område. Föreskrifterna bedöms inte komma att skynda på denna utveckling, men skapar ett utrymme för att detta kan ske inom ramen för regelverket utan att den grundläggande servicen urholkas.

6.5 Nyproduktion

I planeringen inför nyproduktion av bostadsområden är det en vanlig utgångspunkt att ett område ska ha begränsad fordonstrafik. Frågan om hur postutdelning och

paketleveranser ska fungera i området kommer ofta in sent i planeringsprocessen. I vissa fall förbises frågan helt. Detta skapar problem och kan leda till mindre gynnsamma förutsättningar för en fungerande postutdelning trots att området är nybyggt. Samtidigt installerar fastighetsägare som regel fastighetsboxar i nyproducerade flerfamiljshus.

Tillhandahållaren av den samhällsomfattande posttjänsten arbetar idag med att i så stor utsträckning som möjligt komma in tidigt i planeringsprocessen för nya områden. Avsaknaden av en tydlighet i postregleringen kring var en postanordning får placeras skapar svårigheter i detta arbete. Tydlighet om att postanordningen kan placeras inom 200 meter från entrén förväntas därför skapa bättre förutsättningar för att postutdelning och paketleveranser kommer att kunna beaktas på ett bättre sätt under planeringsprocesserna för nyproduktion av bostäder och kontor mm.

6.6 Lokal/Verksamhetsställe

I vissa fall delas post ut över disk i butiker, receptioner och liknande. Ur ett leveransperspektiv är detta inte en effektiv utdelningsform för tillhandahållaren och övriga operatörer. Avsaknaden av ändamålsenliga postanordningar som kan nås på ett enkelt sätt kan även utgöra ett hinder för operatörer med andra utdelningsmodeller t.ex. vars utdelning sker utanför kontorstid. Andra fall där motsvarande problematik förekommer är för så kallade kollektivadresser där den som tar emot posten förmedlar den vidare till postmottagare. Det kan även vara så att postanordningar finns placerade på icke adressatta platser inom inhägnade industriområden och liknande som har begränsad tillgänglighet för fordon.

I de fall där postanordningar saknas helt eller är placerade på olämpliga eller otillgängliga platser kan konsekvensen bli att tillhandahållaren kan komma att anvisa en plats för postanordning. Föreskrifterna möjliggör i dessa fall nödvändiga förändringar för att säkerställa en tillförlitlig postutdelning som kan ske på ett effektivt och konkurrensneutralt sätt i berörda fastigheter/områden. Emellertid kan det innebära att mottagarna får ett längre avstånd för att ta emot sin post jämfört mot idag. Det kan dock vara nödvändigt för att etablera en ordnad postutdelning där det idag antingen helt saknas en ändamålsenlig postanordning eller där fastställda adresser och/eller tillgång via farbar väg saknas.

Tillgången på statistik avseende den här typen av utdelningsform är begränsad. Enligt uppgift från Postnord finns det ca 5 600 kollektivadresser där det finns ett identifierat behov av förändring av utdelningen. Det finns vidare drygt 28 000 postmottagare som saknar postanordning. Postnord gör bedömningen att en övergång till utdelning i postanordningar bör kunna göras inom ett år efter det att föreskrifterna trätt ikraft.

6.7 Befintliga avstånd över 200 meter

Idag²⁵ finns det drygt 20 000 postanordningar inom tätort som är placerade på ett avstånd som överstiger 200 meter från adressplats. Utanför tätort utgör denna kategori närmare 120 000 postanordningar. Det finns flera orsaker till denna skillnad.

Geografin och demografin varierar i olika delar av vårt land. Det är därför missvisande att göra en uppdelning mellan tätort och utanför tätort. Antalet invånare i tätorter kan variera mellan 200 och upp till ca 1 miljon²⁶. Tätorterna kan vara belägna långt från andra tätorter, eller så kan de ingå i en och samma storstadsregion. Det finns tätorter även i svårtillgängliga områden som t.ex. på öar utan vägförbindelse med fastlandet och i fjällområden.

Även landsbygdsområden utanför tätorter varierar i fråga om geografi och demografi. I vissa delar av landet bor befolkningen utanför tätort relativt tätt i förhållande till varandra, medan det i andra områden är betydligt mer glesbefolkat. I såväl befolkningstäta som glesbebyggda områden utanför tätorter bedrivs det verksamheter av olika slag, t.ex. näringsverksamhet.

Utdelningen i mer svårtillgängliga områden är anpassad till förutsättningarna och behoven som finns där. Postutdelningen fungerar även om avståndet mellan en postmottagares adress och postanordningen i fråga är långt. På vissa platser där de faktiska avstånden mellan adress och postanordning är avsevärda kan det även röra sig om överenskommelser mellan tillhandahållaren Postnord och postmottagarna. I dessa fall föredrar flera mottagare av olika skäl att få posten utdelad på en annan plats än där tillhandahållaren normalt sett skulle ha delat ut den.

Föreskrifterna skapar inte några hinder för nyetablering av platser för postanordning när avståndet mellan en postmottagares adressplats och anordningen överstiger 200 meter. Däremot innebär föreskrifterna att en postmottagare som idag har sin postanordning på ett avstånd som överstiger 200 meter från adressplatsen inte ska få ett längre avstånd till anordningen. På detta vis skapas ett skydd för befintliga postmottagare som redan har långt till sin postanordning mot att omfattas av ofrivilliga förändringar som begränsar deras möjligheter att leva och verka på platsen. Föreskrifterna hindrar dock inte tillhandahållaren och mottagaren från att ingå en överenskommelse om att postandordningen ska placeras på en mer avlägsen plats.

PTS bedömning är att föreskrifterna inte kommer att leda till betydande konsekvenser för tillhandahållaren vad avser åtagandet att tillhandahålla den samhällsomfattande posttjänsten i hela landet. Den andel av mottagare för vilka

---

²⁵ Basår 2018.

²⁶ Enligt SCB:s tätortsindelning.

placeringen av postanordning idag²⁷ överstiger 200 meter från adressplats och genom föreskriften skyddas från att få ett längre avstånd är mycket låg i förhållande till det totala antalet postanordningar (ca. 2,6 % totalt eller ca 18% utanför tätort, respektive ca 0,5% inom tätort). Vidare saknas det i många fall alternativ som innebär att postutdelning kan ske på något mer effektivt sätt. Enligt beräkningar från Postnord uppgår antalet postanordningar utanför tätort som vore möjliga att i nuläget flytta längre bort till cirka 12 000 – 13 000 stycken. Detta motsvarar omkring 2 % av postanordningarna utanför tätort.

---

²⁷ Basår 2018.

7 Ekonomiska konsekvenser

Inledningsvis konstaterar PTS att föreskrifterna inte kommer att innebära några omedelbara ekonomiska konsekvenser för tillhandahållaren jämfört med idag. Föreskrifterna innebär inte några krav på att tillhandahållaren ska genomföra förändringar. Den framtida utvecklingen påverkas av en lång rad faktorer som inte är direkt relaterade till föreskrifternas införande, till exempel:

- Postmottagarnas behov och efterfrågan på olika typer av posttjänster.
- Demografisk utveckling i olika delar av landet.
- Hastighet i övergången till för utdelningen mer ändamålsenliga placeringar av postanordningar för tillhandahållaren, vilken är beroende av bland annat:
  - mottagarnas vilja och benägenhet att driva på för, eller medverka till förändringar,
  - fastighetsägares vilja att installera alternativa anordningar istället för befintliga brevinkast i lägenhetsdörrar samt upplåta mark för placering av postanordningar,
  - viljan hos kommuner att upplåta kommunal mark för placering av postanordningar, samt
  - tillhandahållarens eget agerande i relation till berörda intressenter.

Vissa skeenden går att bedöma utifrån historiska data och aktuella utvecklingstrender i omvärlden. Andra skeenden är svåra eller omöjliga att förutse eftersom det finns flera kända och okända variabler som kan komma att påverka postmarknadens utveckling under de kommande 5–10 åren. Det kan exempelvis röra sig om förändringar kopplade till hållbarhetsfrågan (klimatmässig, social, ekonomisk), utvecklingen av konkurrensen på marknaden, innovation (nya typer av tjänster och nya sätt att tillhandahålla dessa) eller reglering inom andra sektorer som påverkar tillhandahållandet av den samhällsomfattande posttjänsten.

7.1 Värdet av att ny plats för postanordning kan anvisas upp till högst 200 meter från postmottagarens adressplats

Såsom tidigare nämnts pågår det kontinuerliga förändringar i tillhandahållarens utdelningsverksamhet samt successiva anpassningar av mottagarnas postanordningar som en följd av att samhället skickar färre men större postförsändelser. Genom föreskrifternas införande förväntas dessa förändringsprocesser fungera smidigare genom ökad tydlighet avseende vilka krav som ställs på tillhandahållaren av den samhällsomfattande posttjänsten.

Det finns ett direkt värde för tillhandahållaren med denna utveckling i form av en effektiviserad utdelningsverksamhet. Vidare finns andra indirekta effekter såsom

minskade aviseringskostnader, ökad säkerhet/minskad risk för olyckor på vägar inom radhusområden och bättre förutsättningar för att hantera effekten av ökande och mer oförutsägbara högvolymdagar. En beräkning av dessa mer indirekta följder är dock beroende av vilka faktorer som inkluderas i beräkningen samt vilka antaganden som görs om den högst svårförutsägbara utvecklingen framåt. PTS bedömer osäkerheten som alltför hög i en sådan beräkning. PTS har därför valt att här enbart ta hänsyn till de direkta besparingarna för tillhandahållaren av den samhällsomfattande posttjänsten. Beräkningarna baseras på data inhämtat från tillhandahållaren Postnord.

PTS beräkningar baserade på uppgifter från Postnord visar att möjliga besparingar genom att möjliggöra för tillhandahållaren att anvisa en plats för postanordning upp till 200 meter från adressplats skulle kunna uppgå till ca 96 miljoner kr årligen för områden med flerbostadshus och ca 24 miljoner kr årligen i radhusområden. Beräkningarna bygger på att förutsättningarna för att anvisa en ny plats för postanordning är uppfyllda. Det innebär att det troligtvis kan komma att ta många år att genomföra dessa förändringar eftersom förändringstakten är direkt relaterad till hur smidigt samrådsprocesserna fungerar. Det är framförallt i radhusområden med begränsad åtkomst till mottagarnas postanordningar samt i de flerbostadshus där det föreligger hinder för en fungerande utdelning av post som föreskrifterna får störst direkt påverkan på förutsättningarna att genomföra förändringar i postutdelningen.

7.2 Ekonomiska konsekvenser av att anvisning av ny plats för postanordning begränsas till högst 200 meter från postmottagens adressplats

Genom föreskrifterna införs det inte några kostnadsdrivande krav på att postanordningar ska flyttas närmare mottagarna. I områden där postmottagare har mer än 200 meter från adressplatsen till sin postanordning, normalt sett i mer glesbebyggda områden utanför tätort, begränsas tillhandahållarens möjligheter att möta fallande lönsamhet med effektiviseringar genom att anvisa nya platser för postanordningar som överstiger 200 meter. Begränsningen får inga omedelbara ekonomiska konsekvenser för tillhandahållaren men kommer att få betydelse på sikt, särskilt för de lokala utdelningskontorens ekonomiska resultat.

Konsekvenserna förstås genom att först beakta vissa omvärldsfaktorer som påverkar lönsamheten i utdelningsverksamheten generellt, oberoende av om föreskrifter utfärdas eller inte. Den totala brevvolymen minskar i snabb takt och det är rimligt att utgå från att volymminskningen i framtiden fortsätter i ökande takt. Därtill kommer antalet nybyggda bostäder i såväl tätorter som i olika landsbygdsmiljöer att öka. Under dessa omständigheter kommer de allt lägre brevvolymer att fördelas på allt fler postanordningar, vilket leder till att tillhandahållarens lönsamhet per utdelad försändelse minskar.

Desto färre postmottagare i ett geografiskt område och ju längre avståndet dem emellan är så påverkas resultatutvecklingen negativt i allt större utsträckning. Lönsamheten per utdelad försändelse minskar med andra ord betydligt snabbare i dessa områden än i andra. För vissa av tillhandahållarens lokala utdelningskontor kommer föreskrifterna därför att innebära en förstärkt negativ resultatutveckling över tid.

PTS sammantagna bedömning är däremot att föreskrifterna inte kommer att få betydande ekonomisk påverkan på tillhandahållaren. Anledningen är att det relativa antalet mottagare som idag har sin postanordning längre bort än 200 meter är mycket lågt (se avsnitt 6.7). Vidare finns det begränsningar som hindrar tillhandahållaren att genomföra omfattande effektiviseringar genom att förändra postanordningarnas placering. Dels är många postanordningar redan placerade utmed tillhandahållarens färdväg och dels finns det begränsningar i fråga om hur mycket yta en plats för postmottagning kan ta i anspråk.

Enligt Postnords beräkningar medför begränsningen vad gäller anvisning av ny placering av befintlig postanordning till högst 200 meter från adressplatsen att operatören inte kan genomföra möjliga besparingar på omkring 32-37 miljoner kr per år. Besparingarna skulle kunna ha realiserats på två till tre års sikt. De är beräknade utifrån förändringar som vore möjliga med dagens reglering i form av allmänna råd, men som av olika skäl hittills inte utnyttjats.

7.3 Övriga ekonomiska konsekvenser för tillhandahållaren och sammantagen effekt

Utöver de ekonomiska konsekvenser som hittills beskrivits så är det främst kravet på samråd med berörda intressenter som skulle kunna leda till ekonomiska konsekvenser för tillhandahållaren. Postnord gör dock bedömningen att bolaget redan idag har kostnader för kommunikationen med berörda parter och att kostnaden per åtgärdad postanordning inte kommer att öka i och med att föreskrifterna träder i kraft.

Sammantaget bedömer PTS att föreslagna föreskrifter inte innebär någon tillkommande ekonomisk börda för den utsedda tillhandahållaren och att nettoeffekten av att föreskrifterna införs sannolikt är positiv.

7.4 Ekonomiska konsekvenser för övriga intressenter

Som nämnts ovan sker förändringar och anpassningar av utdelningsverksamheten som en följd av att postmottagarnas behov förändras. Att föreskrifterna införs påverkar förändringsarbetet men ändrar i sak inget för berörda postmottagare och fastighetsägare. Förändringarna som sådana leder dock till ekonomiska

konsekvenser för fastighetsägare och postmottagare som behöver bekosta en ny postanordning som i dagsläget kostar mellan 800–3000 kr.

I det fall befintliga postlådor flyttas till en samlad plats där inga markförberedelser krävs är det fråga om en begränsad kostnad. I det fall en ny anläggning motsvarande fastighetsbox utomhus ska installeras tillkommer kostnader. Markförberedelser krävs och eventuellt en ny markförrättning behöver utföras av Lantmäteriet. Kostnaden i dessa fall kan uppskattningsvis uppgå till mellan 1 000–3000 kr per berörd mottagare.

I tidigare avsnitt har PTS redogjort för att det finns flera värden för postmottagaren i och med de förändringar som sker. Till exempel kan postmottagare få fler leveranser hem istället för att behöva hämta dessa hos ombud samt få en säkrare trafikmiljö. Även här är det osäkert att ge olika faktorer ett värde och resultatet skulle i hög grad vara förknippat med osäkerhet och mer återspegla de antaganden som görs. Därför redovisas endast de mer uppenbara kostnaderna förknippade med övergången till lådsamling.

8 Övrigt

8.1 Kontakt

Frågor hänvisas till PTS funktionsbrevlåda foreskrifterpost@pts.se.

9 Bilagor

9.1 PTS förslag till föreskrifter och allmänna råd till föreskrifter och allmänna råd vid tillhandahållande av samhällsomfattande posttjänst

Se bilaga 1.